

XIX. ÉVFOLYAM
2019. MÁRCIUS

ÉTA-HÍREK

Tagszervezeti
találkozó
elnökségivel
és közgyűléssel

Közös
programok
az életminőség
javítására

Hatvan év
a gyógy-
pedagógia
szolgálatában

Menedzserek
vagyunk
vala-
mennyien

Batyus találkozó

A már hagyománnyá vált *Rekreációs batyus találkozónkat* március 8-án tartottuk, amin évről évre ugyanazok a szakemberek vesznek részt, akik nyári rekreációs programjainkon. A kora tavaszi alkalmak leginkább arra teremtenek lehetőséget, hogy a nyári feltöltődés során kötött jó ismeretségek felfrissülhessenek, a résztvevők beszámoljanak arról, hogyan érzik magukat most, mi változott a legutóbbi találkozás óta. A beszélgetéseket persze játékok és önfeledt nevetés is kíséri, a zsíros kenyér lilahagymával pedig elengedhetetlen része ennek a napnak. Nagyon köszönjük a résztvevőknek, hogy tartalmas, jó hangulatú napot tudhatunk magunkénak, és külön köszönet a sok finom sós-édes nyalánságért, amellyel az étvágyunkat örvendeztettük meg. – *klein* –

A ritkák világnapja

A Ritka Betegségek Világnapját tizenkeddszer rendezte meg a Ritka és Veszélyes Rendellenességek Országos Szövetsége (RIROSZ) február 24-én, Szegeden. A világnapi rendezvény központi témái ezek voltak: a 1. hídépítés az egészségügy és a szociális ellátások között; 2. ritka betegségek kutatása.

Gergely Alexandra Emlékdíj

A bajai Gergely házaspár fiatalon elhunyt gyermekük emlékére alapította a Gergely Alexandra emlékdíjat, amit idén párlis 29-én 12. alkalommal Baján adták át. Az emlékdíjat *Nagy Bendegúz, Lóránd* kerekesszékes világjáró, építésmérnök, fotós, emberi jogi aktivista nyerte el. Gratulálunk!

A FECSKE szolgáltatás

A KézenFogva Alapítvány által kidolgozott FECSKE szolgáltatás (Fogyatékos Embereket nevelő Családok otthonában nyújtott időszakos Kísérés és Ellátás) továbbra is segíti a rászoruló családokat az EMMI támogatásával. Célcsoportjaik: 1. a fogyatékos gyermeket, fiatalot otthon nevelő, ellátó családok; 2. azok a civil szervezetek, amelyek a fogyatékos gyermeket, fiatalot otthonukban nevelő, gondozó családoknak szolgáltatást nyújtanak. A program 2007 óta modellkísérleti programként működik. További információ: www.fecske.kezenfogva.hu.

Jelentkezőket keresnek!

A „Helyet” Alapítvány Jász-Nagykun-Szolnok megyében elsőként indítja el támogatott lakhatási szolgáltatását Jászberényben, 12 fogyatékos fiatal számára. Azok jelentkezését várja akik:

- enyhe, közepes súlyos fokú értelmi fogyatékossgal rendelkeznek, társuló fogyatékossgal, jól mobilizálhatók,
- fejlett önellátási, önkiszolgálási képességgel rendelkeznek, ezen a területen képességeik fejleszthetők, erősen motiváltak saját képességeik lehető legteljesebb kibontakoztatására,
- igényük és szükségletük a kis létszámú lakóformában való élet, nyitottak a közösségi részvételre minden életterületen. A beköltözés tervezett időpontja: 2019. október 1.

Az alapítvány tagjai ellátogattak tapasztalatszerzésre miskolci Szimbiózis Alapítványhoz és Szabadszállásra, a Strázsa tanyára. *További információ: Gáspár-Szanyai Krisztina, (36 70) 365 5184.*

Az értelmifogyatékossg-kép története

Az ÉTA elnökségének tagja Magyar Adél doktori értekezését az értelmifogyatékossg-kép történetéből írta. (l.

ÉTA-Hírek 2017. június). A védés remekül sikerült, maximális pontszámot kapott és a Gondolat Kiadó könyv alakban is megjelentette: *Fejezetek az értelmifogyatékossg-kép történetéből*. Ilyen átfogó írás még nem jelent meg arról, hogy hogyan változott az évszázadok értelmi fogyatékos emberek megítélése, fejlesztése, majd képzése, milyen intézményekben éltek stb. Ezt a kezdetektől a 19. század végéig te-

kinti át a szerző. Nemcsak a szakemberek, hanem a téma iránt érdeklődő laikus olvasók is haszonnal forgathatják a sok képzőművészeti alkotással illusztrált kötet. Megjelenését az ÉTA Szövetség is támogatta.

Az ombudsman a koraszülöttekért

Székel László alapjogi biztos vizsgálta két fővárosi kórház koraszülött intenzív osztályának működését, és alapvető különbségeket tapasztalt a személyi, tárgyi körülményekben és a gyermekközpontú szemléletben. A jó példa a Honvéd Kórház gyermek- és családbarát szolgáltatása, míg a Semmelweis Egyetem 1. sz. Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikiájának Neonatológiai Intenzív Centrumában hiányoznak a személyi minimum feltételek, a dolgozók emiatt túlterheltek. Az ombudsman részletes ajánlólistával fordult az intézményvezetőhöz és a szaktárcához a problémák mielőbbi megoldására. Az EMMI válaszevele arról tanúskodik, hogy megfogadják az ajánlásokat, és intézkedéseket tesznek az egységes szakmai szabályok elkészítésére, valamint a gyermek- és családközpontú ellátásra. Az ombudsman közleménye itt olvasható: <https://www.ajbh.hu/>.

A ritka betegek ellátása új helyen

A Genomikai Medicina és Ritka Betegségek Intézete a Tö-mő u. 25–29-ből elköltözött. A járóbeteg-rendelés március 11-e óta a Semmelweis Egyetem új Központi Betegellátó Épületében (KBE), az Üllői út 78. szám alatt, a B épület 4. emeletén található. Ugyancsak itt van az intézet Diagnosztikai és Szövettani Laboratóriuma. Az intézethez tartozó fekvő betegosztály (15 ágy) a Balassa utcai Neurológiai Klinikián kapott helyet: 1083 Bp. Balassa u. 6. További információk: <http://semmelweis.hu/hirek/2019/03/27/uj-helyszinen-varja-pacienseket-a-ritka-betegsegek-intezete/>.

Tagszervezeti találkozó elnökségivel és közgyűléssel

Elnökségi ülésre, közgyűlésre tagszervezeti találkozóra, tematikus napra és „mini kiállítások” megtekintésére gyűltek össze az ÉTA Országos Szövetség tagszervezeteinek képviselői a Szabadszálláshoz közeli Strázsa Tanyán. Tartalmas két nap volt, sok-sok információval, tagfelvétellel, együttműködési megállapodás kötésével, és egy remek előadással.

A Strázsa Tanya Szociális Szövetkezet az ÉTA Szövetség tagja. Fejlődésüket, gyarapodásukat a kezdetektől figyelemmel kísérhettük. Most megbizonyosodhattunk arról, hogy remek vendéglátók is. Ráadásul még jó időt is

„rendeltek” nekünk, így semmi akadálya nem volt a jó hangulatú, eredményes munkának, és a tagszervezetek kézműves termékei szabadtéri bemutatójának.

Az első nap

Elnökségi üléssel kezdődött az április 25-i nap. Nagyrészt azokról a dolgokról esett szó, amelyeket a közgyűlésnek is jóvá kell hagynia, ezért ezeket egyszerre ismertetjük. Jó hosszú ülés volt, mert voltak olyan napirendi pontok, amelyek komoly eszmecsere igényeltek, de végül konszenzusra jutottak a tagok.

Papp Ágnes, az ÉTA ügyvezető elnöke nyitotta meg az ülést. Ismertette a 2018-as évben végzett tevékenységeket: érdekvédelem, szolgáltatások nyújtása és különböző szakmai programok. Szó esett továbbá a szövetség belső, szakmai, foglalkoztatási pályázatairól is. (38 tagszervezet pályázott 2018-ban.) **A 2018-as évről szóló szakmai és pénzügyi beszámolót az EMMI szakmai főosztálya elfogadta.** Az ellenőrző bizottság beszámolóját **Orbáné Molnár Anikó** (Együtt-Értük Alapítvány) ismertette. A bizottság mindent rendben talált, mint mondta: „Korrekt és eredményes gazdálkodás társult a gazdag programhoz.” **Palatin Gyuláné, Éva**, a szövetség pénzügyi munkatársa arra kérte a jelenlévőket, hogy a 2019. évi belső pályázati kiírással kapcsolatos információkat gondosan olvassák el a pályázó szervezetek, mert sok minden változott a tartalmat illetően.

Az elnökség jóváhagyta azt a döntést, hogy a szociálisan érzékeny polgármestereknek a szövetség által évről, évre adományozott **elismerő díj ez évtől a Paritas nevet viseli.**

(Cikk folytatása a 4. oldalon) ►

Tanúsítvány, hogy a Strokeinfó Alapítvány az ÉTA tagszervezete

► (Cikk folytatása a 3. oldalról)

Az elnökség és a közgyűlés döntött arról is, hogy mivel oka fogyottá vált, megszünteti a társadalmi kapcsolatokért felelős elnöki státuszt. Ennek megfelelően módosításra került a szövetségi SZMSZ és az alapszabály is. Ezeket a módosításokat határozat formájában egyhangúlag fogadta el mindkét testület. Ennek értelmében az elnök feletti munkáltatói jogokat az alelnök gyakorolja.

Tagdíjmelésről is döntött az elnökség és a közgyűlés: 10 ezer forintról 15 ezerre emelve a tagdíjat 2020-tól. Papp Ágnes arra hívta fel a jelenlévők figyelmét, hogy **a szövetség bankot váltott**. Most a MagNet Bank kezeli a számláit. A számlaszám: 16200120-18547340-00000000.

Két tagszervezet fölveteléről is döntött az elnökség és a közgyűlés: 1. Strokeinfo Alapítvány (Budapest), és a Szeretet Alapítvány (Miskolc). A Strokeinfót a betegségen átesett emberek alapították. Céljuk, hogy a strokeot szenvedettek bekerüljenek a fogyatékos emberek támogatotti csoportjába, mint „agyi sérültek”. Ehhez kéri a szövetség támogatását. Blogot írnak felvilágosítási céllal, háromezer követőjük van. A fogyatékos emberek közül is egyre többen kapnak stroke-ot, és egyre fiatalabb korban. Az alapítványnál felhalmozott gazdag tapasztalatot a szövetség tagszervezetei hasznosíthatják, hiszen ott is egyre fiatalabbaknak van magas vérnyomása, és egyre több az idős lakója a otthonházaknak. Ezzel kapcsolatban azt mondta Papp Ágnes a közgyűlésen, hogy érdemes lenne egy tematikus napot ennek a témának szentelni.

Tanúsítvány, hogy a Szeretet Alapítvány az ÉTA tagszervezete

Az idén 25 éves Szeretet Alapítványnak foglalkoztatója van és ápoló-gondozó otthona, ahol 44 súlyos halmozottan fogyatékos ember él, nagyrészüket különösen magas ápolási igényű. Ők a támogatásra szoruló személyeknél szerzett gazdag tapasztalataikat tudják felajánla-

ni a „nagy közösbe”, cserében a szövetségtől kapott érdekvédelemért, egyéb támogatásért.

Az elnökség úgy döntött: a szövetség tagszervezeteinek sorába fogadja mindkét felvételt kérő szervezetet. Velük 57-re nőtt az ÉTA Országos Szövetség tagszervezeteinek száma.

Együttműködési megállapodásokról is döntött az elnökség, és a közgyűlés a döntéseket jóváhagyta. Ezek a megállapodások kizárólag szakmaiak. A teljes körű akadálymentesítésről, valamint közös sport és kulturális programok szervezéséről szólnak. Elsőként Nagy János rendezvényszervező mutatkozott be. Étkezést, utazást, szállást nem tud biztosítani, de a **sárkányhajózás** élményét nyújtja évek óta integráltan a fogyatékos embereknek. Idén május 29-én lesz Sukorón a nagy sárkányhajózás napja. Azt kérte: vigyük hírét a sárkányhajózásnak, hogy azok is részesülhessenek ebben az örömben, akik eddig kimaradtak belőle. Bővebben itt olvashatnak róla: <http://www.ntone.hu/index.php/hu/>.

Baricza György a Természetes Esély Kft. képviselőjében **Turizmás** programjukat ismertette a jelenlévőkkel. Ez az általuk nyújtott **turisztikai szolgáltatást** takarja egy szentendrei panzióban, ahol a jövőben kedvezményesen üdülhetnek a fogyatékos emberek. Ezért elindította a „húszezer segítő kéz” programot, ami annyit jelent, hogy 8-10 ezer támogatót szeretne, akik 8-10 ezer forinttal támogatnák őket évente. Ezt az összeget forgatnák vissza integrált programok szervezésébe, ezzel is hozzájárulva az egyenlő esélyű hozzáféréshez. Az akadálymentesítéshez kér szakmai segítséget a szövetségtől.

Asztalos Zsolt elnök mutatta be a Magyar Speciális Művészeti Műhely Egyesületet (MSMME), gazdag, sokrétű tevékenységét, művészeti fesztiváljaikat – idén rendezik a 32-ek Szekszárdon, július 1–5. között – integrációs táboraiikat stb. Hisz a tagszervezeti együttműködésben, és abban, hogy kölcsönösen egymást segíthetjük, és a művészettel gazdagabbá tehetjük a fogyatékos emberek életét. A fesztivál neve: VAN.

A remek vacsora után az este a barátkozásé és a kötetlen beszélgetéseké volt.

2. tematikus nap

Dr. Czafrangó János gondolatébresztő előadását hallgattuk meg: *Dolgok, amiért érdemes élni* címmel.

A jelenlévők rendelkezésére bocsátott egy önértékelő tesztet, amit szerinte érdemes kitölteni, mert sok mindent megtudhatunk magunkról. Az előadás ppt-je az ÉTA honlapján megtalálható.

Az érdekes és értékes előadás végén ajándékot is adott a hallgatóságoknak: ő az együttgondolkodásban tud segíteni, ezért mindenkinek felajánlott másfél órát az életéből és tudásából. Remélem, sokan élnek a nem mindennapi lehetőséggel. Bizonyosan megéri.

(A Czafrangó Jánossal készült beszélgetést a 14–15. oldalon olvashatják)

Ferenczy Ágnes

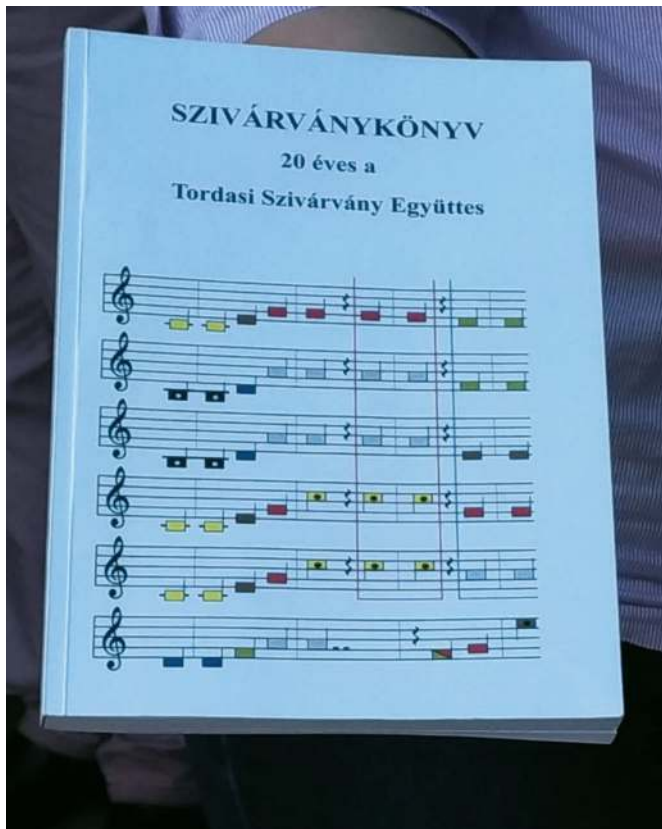
Az újság megjelenését az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatta.

A családban élő SHF személyek jövőjéről

Az FSZK a Társ projekt keretén belül a súlyos, halmozottan fogyatékos (SHF) emberek és családjuk életének feltárására összehívta azokat a civil szervezeteket, amelyek e csoporttal foglalkoznak. A beszélgetés témája: A magas támogatási szükségletű személyek közösségi lakhatáshoz való hozzáféréseinek lehetőségei és akadályai.

Bár a Társ projekt az intézményi férőhelykiváltás problémáival foglalkozik, a projektben dolgozó szakemberek tudják és érzékelik, hogy az intézményben élők kiváltásával, támogatott lakhatásával nincs minden megoldva, hiszen az SHF gyerekek és felnőttek zöme családban él. A szülőkkel folytatott beszélgetéseket, majd legutóbb a nekik tartott előadásokat Balog-Urbanovszky Zsuzsa, az FSZK modellprogram menedzsere (Szolgáltatásfejlesztési csoport) szervezte, és beszélgetésről, beszélgetésre írta az emlékeztetőket, a jelenlévők e-mail címeit, telefonszámait, arra buzdítva őket, hogy ne külön-külön, hanem egyésíve

A közgyűlésen Gali Rita, a tordasi Jövőt Nekik Is Alapítvány vezetője bemutatta azt a könyvet, amelyet a Tordasi Szivárvány Együttes alapítója, Poveda József, vagy ahogy mindenki hívta: Jodes emlékére állítottak össze. Felhasználták Jodes följegyzéseit, és a tagok gondolatait róla. Az alapítvány idén 25 éves, a Szivárvány Együttes pedig 20. További jó munkát és sikereket kívánunk.

a közös tudást fogalmazzák meg, hogy mit kívánnak. Urbanovszky Zsuzsa összegezve a találkozásokon elhangzottakat, azt is kérte, hogy gondolják tovább az elhangzottakat, és tegyék hozzá azt, amit fontosnak tartanak.

Alapvetésként abban mindenki egyetértett, hogy a súlyosan, halmozottan személyek folyamatos és intenzív támogatási szükségletét el kell ismerni, és a szolgáltatások tervezését ehhez kell igazítani (fizikai akadályozottság és egészségügyi problémák elismerése):

1. Tehermentesítő szolgáltatásokat kell létrehozni, amelyek rugalmasak (egyéni szabottság).
2. Családkísérő bevezetése – esetvezető, esetmenedzser. (Ez a Társ projekt keretén belül megvalósult.)
3. Szolgáltatási kapacitások bővítése.
4. A súlyos, halmozottan fogyatékos emberek nagyobb/több ellátási szükségletének elismerése.
5. Szakemberképzés fejlesztése, társágzatokkal való kapcsolat erősítése.
6. Napközbeni szolgáltatások fejlesztése, kiterjesztése, rugalmas igénybe vételének lehetősége (az állami támogatás ehhez igazítása).
7. Lakhatási szolgáltatás kiterjesztése, legyen rugalmas, amihez rugalmasan igazodik a normatíva.
8. Átmeneti ellátás bevezetése – már most is kevés ilyen van. Ha 2023-ban kikerül a szociális ellátás köréből, mit csinál az egyedülálló szülő, ha pl. kórházba kell mennie?

9. Mentésítő ellátás, mint szolgáltatás, fogalom bevezetése szükséges.

A fenti pontokat Urbanovszky Zsuzsa összefoglalója alapján írtam, ami ennél természetesen jóval részletesebb, sőt, hogy megkönnyítse a az SHF személyekkel foglalkozó civil szervezetek dolgát, egyik leveléhez még a vonatkozó törvényeket, rendeleteket is mellékeltem.

A közös gondolkodás megindult, legutolsó találkozásunkkor külföldi példáról is hallottunk előadást, meg arról is, hogy a szülők hogyan készülhetnek arra, hogy gyermekük előbb vagy utóbb kikerül a családi házból, és ennek milliós vonzata van. Aztán hallottunk egy olyan TL házról, ami önerőből (családi indítatás) és cégek támogatásából épült. Melléje fejlesztő központot is szeretnének, hogy a fenntartást biztosítani tudják (az állami támogatás mellett). Ez a Patrónus Ház Gödöllőn (<http://patronushaz.hu/hu/>). A beköltözés május végén lenne, a megnyitás június végén.

Hogy a szülőknek, a civil szervezeteknek lesz-e elég ereje összefogni és közösen föllépni, azt az idő majd eldönti, de hogy lépni kell, azt mindenki érzi.

– czy –

Születésnap házátadóval a Szimbiózisnál

A Fűzfás Ház átadóján jártunk Miskolcon, a Baráthegyen. A házban, a támogatott laktatás keretén belül, 12 ember – köztük egy vak házaspár – kap élete végéig otthont és munkát. Ez az alapítvány ötödik háza, összesen 59 személy lakik bennük.

Idén húszéves a Szimbiózis Alapítvány és ötvenéves az alapítvány vezetője, *Jakubinyi László*. Véletlen egybeesés, hogy most van a Fűzfás Ház átadója, hiszen a ház alapját adó parasztházat négy évvel ezelőtt vásárolták (a fagerendás tetőszerkezetét tartották meg). Mi, akik eljöttünk a ház átadójára, szintén kaptunk ajándékot: azt a kis ünnepséget, ami az átadás előtt volt, majd utána remek disznótoros ebédet. De mielőtt még asztalhoz ülhetek volna az illusztris vendégek, fákat ültettek. A faültetők között volt *Fülöp Attila*, az EMMI szociális ügyekért felelős államtitkára, és természetesen *Papp Ágnes* is, az ÉTA ügyvezetője, valamint *Klein Éva*, az ÉTA munkatársa, meg a ház építését támogató cégek képviselői. Húszan támogatták – ez a szám mutatja a Szimbiózis munkájának jó hírét.

A házban 12-en élnek majd, négy lakó már „teszteli” a házat. Mindenkinek külön szobája lesz, kivéve a vak házaspárt, ők egy kis apartmant kaptak (már itt élnek és dolgoznak). Tetőtér is van, ahol két önkéntes lakrészt alakították ki. Ami minden baráthegeyi lakónak öröm: lent a földszinten 40 négyzetméteres fagerendás konyha, közösségi tér van, ahol – *Jakubinyi László* elmondása szerint – a házi ünnepségeket fogják tartani, mert ekkora helyiségük még

nem volt. Az ideköltözők munkát is kapnak, hiszen az alapítvány szerteágazó gazdasági tevékenységet folytat a több lábon állás jegyében, és emiatt is érzi úgy *Jakubinyi László*, hogy az alapítvány szociális szolgáltatásai a jövőben is fenntarthatóak.

A Szimbiózisnak négy telephelye van, ezek közül a legnagyobb Baráthegyen van, ott, ahol a Fűzfás Ház épült. Nem lesz tehát nehéz az új lakóknak megtalálni a megfelelő munkát. Egyébként az alapítványnál és a hozzátartozó gazdasági egységekben 285-en dolgoznak, csak egyharmaduk nem fogyatékos vagy megváltozott munkaképességű ember. Öt hektáros egybefüggő terü-

letük van. Kevesebbel kezdték, de mihelyt eladóvá vált mellettük egy-egy telek, azonnal lecsaptak rá, és ha kellett, akkor még egy ígéretesnek induló beruházást is elhalasztottak a földvásárlás kedvéért. Van itt minden: szélkerék a vízhúzásra (az egyik első „beruházásuk” volt 15 évvel ezelőtt), van fóliasátruk, üvegházuk, tenyésztene gombát a hely pincéjében (valaha biztosan boroshordók álltak benne), állatokat tartanak: kecskéket, baromfikat, disznókat, lovat, és állatsimogatásra, terápiára alpakkákat. A kecsketejből sajt készül a saját manufaktúrájukban, amit a miskolci Búza téri piacon adnak el, van saját főzőkonyhájuk is. Aki az előbb felsoroltak közül egyik helyen sem érezné jól magát, az még mindig dolgozhat az asztalos műhelyben, vagy a kézműves termékeket előállító részlegben.

Mivel a Fűzfás Ház a Baráthegey lábánál van, itt lesz a majorság új bejárata, innen indul majd egy később kialakítandó tanösvény: az őshonos fákat és a gyógynövényeket mutatják be a látogatóknak. Sok diák megfordul náluk, hiszen nyaranta táboroztatnak is.

Mi mást kívánhatnánk az alapítvány 20. és annak vezetőjének 50. születésnapja alkalmából, mint azt, hogy Isten éltesse mindkettőt sokáig mindenki meglegedésére és örömére.

– *ferenczy* –

Kettős ünnepség a Fény Felé Alapítványnál

Ha dr. Sullerné Papp Márta Debrecenből meghívót küld, akkor érdemes elmenni, mert az biztos, hogy valami fontos dolog történt a Fény Felé Alapítványnál, amelyet ő vezet. Most kettős ünnepségre kaptuk a meghívót: a Kincsesláda Műhely átadására, és egy új TL ház (támogatott lakhatás) alapköletételére.

Az 1993-ban létrehozott Fény felé Alapítvány azért született, mert Márta 15 évig dolgozott a debreceni egészségügyi gyerekotthonban. Ő meg az otthonban dogozó munkatársai és érintett szülők alapították. 1999-ben sikerült is hat lakó kiköltöztetni az egészségügyi gyerekotthonból, ami csak nevében volt gyerekotthon, hiszen a gyerekek megnőttek, és más híján maradtak ott.

Márta gondolt egy merészet, és az alapítvány, amelynek akkor már a vezetője volt, ismét pályázott. Debrecen Józsa nevű városrészében 2000-ben, tizenkét személyes lakóotthont létesítettek.

Innentől kezdve nem volt megál-lás. Ma már Esélycentrum az össze-foglaló neve a telephelyeknek és annak a szerteágazó tevékenység-nek, amelyet az alapítvány végez, és amelynek köszönhetően valóban esélyt kapnak a fogyatékos, autista, halmozottan sérült emberek a méltóságteljes életre.

Mivel a lakóknak munka is kellett, tovább terjeszkedtek. Lépésről lépésre, pályázatról pályázatra haladtak előre: a Fény Felé Esélycentrum egyes részlegei – lakóotthon, fejlesztő foglalkoztató, napközi otthon – egymáshoz közel, gyalogosan is elérhető helyen vannak.

A támogatott lakhatás házának alapköletételével kezdődött a kettős

ünnepség, a Deák Ferenc utca 6-ban. Szép számmal eljöttek az alapítványnál dolgozók, a családtagjaik, az ÉTA Szövetség képviselői, valamint a támogatók: az Auchan vezetője és az OFA két munkatársa. Az alapköbe időkapuszlat helyeztek, hogy majdan száz év múlva, 2019. március 29-én, az utódok tudják, miért épült a Kincsesláda ház, és milyen üzenetet tartottak fontosnak ráhagyni az utódokra az elődök. Az üdvözlő, méltató beszédek után az alapköre a földet Papp Ágnes, az ÉTA ügyvezető elnöke és mások dobták rá. A ház elkészülte után 12 értelmileg akadályozott lakó költözhet kényelmes, korszerű otthonba. Még lehet jelentkezni, információt, jelentkezési lapot az alapítvány honlapján találnak. A

beköltözők munkát is kapnak az alapítvány valamelyik műhelyében.

Az alapkö letétele után átmentünk a Kincsesláda Műhelybe, a Rózsástelep 24-be. A ház és a hozzátartozó kertet pályázatból vásárolta az alapítvány, és újította föl. Itt is ünnepélyes volt a hangulat. Sokan voltunk, és a nemzeti szalag átvágása után többen kértek egy-egy darabot a szalagból, hogy megőrizték az avató emlékét. Ez már a harmadik foglalkoztató műhelye a Fény Felé Alapítványnak, így összesen 61 embernek adnak munkát. A műhelyekben készült minőségi, iparművész tervezte kézműves termékeket nemcsak alkalmasszerűen árulják, hanem Debrecen sétáló utcájában lévő ajándékboltjukban, a Kreatív Stúdióban is. Itt a készáru mellett a vásárlók egyedi igényeinek megfelelő árucikkeket is elkészítik.

További sikereket és eredményes munkát kívánunk a Fény Felé Alapítványnak.

F. Á.

Dr. Suller Attiláné, Márta

Népművelés-könyvtár szakon szerezte első diplomáját. Kilenc évig maradt ebben a szakmában. Később a SOFT Alapítványnál dolgozott, ami meghatározó volt életében. Szociális munkás és szociálpolitikus diplomát szerzett az itt töltött évek alatt. A debreceni egészségügyi gyerekotthonban tizenöt évet töltött, ahol szociális munkás és fejlesztő pedagógus volt. A Fény Felé Alapítvány elnöke 2000-ben lett. Az eltelt 19 évben az alapítvány intézményhálózatot hozott létre. Mindeközben két gyermeket nevelt férjével együtt, unokáik száma: hat.

Az én közösségi szolgálatom

Csoportkép az ünnepélyes díjátadón

Az ÉTA diák-önkéntes és közösségi szolgálat programjában részt vevő tanulók zártkörű pályázatának eredményhirdetésére december 6-án került sor. Az ünnepélyes díjátadót kiállítás is kísérte, a tagszervezeteinknél dolgozó foglalkoztatással élő emberek kézműves alkotásai-ból. Előző számunkban az 1. díjat nyert írást közzeltük, most a XVII. kerületi Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium tanulója, a 2. díjat kapott Bercz Lilié következik.

Azt hiszem úgy illő elkezdennem, ha először bemutatkozom. A nevem *Bercz Lili*. Az egyik Balassiban tanító tanárnő javaslatára választottam az ÉTA-t, mint olyan szervezetet, amelynél a közösségim egy részét vagy egészét teljesíthetem. Azt hiszem, mondanom sem kell, hogy közösségi szolgálatom mind az ötven óráját itt dolgoztam le.

Egyetlen találkozás egy napközi lakóival

elég volt ahhoz, hogy beleszeresek az önkénteskedésbe. Az ott lakók nagy része halmozottan sérült volt, mégis magával ragadott a belőlük áradó szeretet és azonnali elfogadás. Csak pár perce ismertük egymást, mégis leültettek maguk közé, képeket mutogattak a mesekönyveikben, és beszéltek róluk. Aztán rengeteg dolgot kérdeztek tőlem az iskoláról, ahová járok, a barátaimról, sportról. Érdekeltem őket, meg akartak ismerni. Pár perccel később már bíztak bennem annyira, hogy olyan történeteket is elmeséltek, amelyek nem feltétlenül tartoztak volna rám. Nem tudhatták megtartom-e a titkaikat, mégis elmondták. Pedig akárki lehettem volna. Szóval ez volt a kezdet. Innentől magába szippantott az önkénteskedés varázslatos világa.

A legmeghatározóbb élményeim azonban mégis nyáron voltak, az ÉTA táborban.

A vonat csikorogva fékezett Balatonmárfiafürdő

vasútállomásán. *Hilda* néni és én izgatottan szorítva bőröndjeink fogantyúját, vártuk, hogy végre kinyíljanak az ajtók. A vonatról leszállva három, számomra akkor még idegen hölgy és egy szintén idegen lány kedves mosolya üdvözölt minket. Bemutatkoztunk egymásnak. Ők is koordinátor tanárok voltak, kivéve a velem egykorú *Vikit*.

Neki is ez volt az első tábora az ÉTA-nál, mint a szállítás felé tartó sétánk közben kiderült. Meglepett a közvetlensége és a tény, hogy azonnal barátra leltem, pedig az egész még jóformán el sem kezdődött. Kicsit meg is nyugodtam, remény ébredt bennem. „*Talán nem is lesz ez olyan nehéz.*” – gondoltam. Jókedvűen beszélgetve értünk el a Regens Wagner Alapítvány kapujához.

Hilda néniék továbbra is ismerkedő jelleggel társalognak, húzták maguk után kis bőröndjeiket, és lépték át a tábor bejáratát. Én megálltam egy pillanatra és megpróbáltam megbarátkozni a tudattal, hogy számomra teljesen ismeretlen emberek közé kerülök egyedüli balassiként. De aztán eszembe jutott a napköziben átélt első nap. A találkozás és a zökkenőmentes megismerkedés. Arcomra mosoly kúszott, s így könnyedebb lélekkel léptem át a kapun, és csatlakoztam az otthon előtérben összegyűlt táborozó, idősebb, fiatalabb gyerekekhez és tanárokhoz. Együtt mentünk ebédelni. Az étkezés még kicsit csendesebben telt el, mint az utána következő napokban, mert a többiek is épp ugyanúgy féltek, mint én.

Ebéd után visszasétáltunk a szállásra és elfoglaltuk a szobáinkat. *Viki* és én egy kétágyas szobába kerülünk, de csakhamar átköltöztettek minket egy háromszemélyesbe, mert aznap este még jött egy lány, és őt is hozzánk szállásolták. *Viki* ismerte az este megérkező *Brigit*, és rengeteget mesélt róla, így még azelőtt megtudhattam egy csomó mindent, mielőtt ténylegesen találkoztunk volna. *Vikivel* határtalanul boldogok voltunk, egészen addig, amíg egy ismerkedő kört nem

hívtak össze a társalgóban. A barátnőm utána is vidáman nevetgél, én már kevésbé. A székeket középre húztuk egy hatalmas kört alkotva belőlük. Mindenki helyet foglalt és kényelmesen elhelyezkedve várta, mi történik majd. Sárga színű, tapadós papírdarabokat és filceket kaptunk. Nem értettem, mire kellhet majd ez a két eszköz, épp ezért kíváncsian vártam, hogy a táborvezetőnk elmagyarázza.

Évi néni üdvözölt minket, elmondta miért vagyunk itt és hogy mi a feladatunk a papírcetlivel, amit kiosztott nekünk. Fel kellett írunk rá, mit várunk a tábortól, aztán megosztanunk a többiekkel a bemutatkozás után. Mivel az első helyre nem igazán akadt jelentkező, a hangulat oldása céljából ő kezdte el.

Világéletemben gondom volt

a beilleszkedéssel. Soha, sehol nem fogadtak el teljesen. Mindig másképp gondolkodtam, másképp tettem mindent, mint a többiek. Furcsa voltam, és a furcsa emberektől félnék. Bárhová mentem, ugyanaz a történet. Nehéz beilleszkedés, barátságkötés, barátságok elszakadása, annak okán, hogy más vagyok. Így nem csoda, hogy a gombóc azonnal a háromszorosára nőtt a torkomban, amint a bemutatkozásnál rám került a sor. Nagy levegővétel után elkezdtem. Elmondtam, hogy hívnak, hogy szoktak becézni, mit szeretek csinálni, és mit várok ettől a tábortól. A hangom kezdetben alig hallhatóan remegett, az arcom paradicsomot megszőgényítő vörös színben pompázott, bár nyári negyven fok lévén valószínűleg táborozó társaim ezt a melegnek tudták be.

Megkönnyebbülésemre, rajtam kívül azért még volt néhány fiatal, akik először jöttek, és ugyanúgy nem ismertek senkit és semmit, ahogy én sem. És igencsak meglepett, hogy az önkéntesek között is vannak akár fizikailag, akár értelmileg sérült fiatalok, akik hasonló helyzetben lévő társaiknak segítenek. A beszélgetés végén az elsőként táborozóknak kiosztották az étás egyenpólót. Amikor ujjaim először érintették az élénkpiros textília puha anyagát, átfutott rajtam a hideg, persze jó értelemben. Bőröm felszíne libabőrössé változott, olyannyira büszke voltam magamra. Tartozom valamihez. Egy család tagja lettem.

A délután hátralévő részében szabadok voltuk. Viki-vel fölfedeztük a tábor környékét, este kimentünk Brigi elé és segítettünk neki berendezkedni.

Késő este a teraszra battyogtunk

a lányokkal. Egy kicsit beszélgetni szerettünk volna, és friss levegőt szívni. De a teraszon üldögélő, kártyázó

társaink keresztülhúzták ezt a számításunkat. De nem komoly arccal meredtek ránk, amit megszoktam más helyeken, másoktól, hanem hatalmas, barátságos mosollyal. A legnagyobb meglepetés számomra mégis az volt, hogy a következő pillanatban már invitáltak is minket kártyázni. Semmi ismerkedés, csak közvetlenül és barátságosan beszélgettünk az este elkövetkező részében. A kártyázás a kedvenc elfoglaltságaink közé került és mindennap megismételtük, csak mindig újabb és újabb emberek csatlakoztak hozzánk.

Nehézségek nélkül csiszolódtunk össze az elkövetkezendő napokban. Ezt pedig igencsak nagyban elősegítették a programok. Az „Atomhaver foglalkozás”, közös flashmob, sok fürdés és az én személyes kedvencem, a „Te is lehetsz hős” program. Megtanultam, hogyan segíthetek minél többet, mikor kell közbelépni egy konfliktushelyzetben. A Regens Wagner otthon lakóinak csapatversenyt rendeztünk, aztán együtt táncoltunk velük. Felemelő érzés volt látni, milyen boldogok. Barátokra találtam, igaz barátokra. Akiknek bármit elmondhatok, mert végighallgatnak, és velem éreznek. Akik nem hazudnak és őszintén szeretnek. Akik hálásak, és mindig megnevettek, aztán velem nevetnek. Soha nem éreztem még ilyen jól magam, mint ott és akkor. Így nem csoda, ha a hazautazásunk napján egymást vigasztalgatva, könnyes szemmel búcsúzkodtunk.

Szép dolog kimondani vagy nem,

én a sérült embereket tiszteltem legjobban, s ez az irántuk érzett tisztelet napról napra nőtt egész héten. Hiszen létezik-e annál nagyobb lelki erő, amikor egy ilyen személy az elkeseredés helyett az arcunkba mosolyog, és akár őszintén nevetve, viccet is csinál a saját helyzetéből? Ők képesek igazán megmutatni annak a világnak a csodáit, amiről mi, egészséges emberek azt hisszük, csak rossz és szürke lehet. Senki nem ismeri náluk jobban a hála érzését, és senki sem lehet elfogadóbb, mint ők. Készek a végsőkéig kitartva, nevetve végigjátszani az élet bonyolult játékát, és átlépni az eléjük állított akadályokat. Ők az igazi hősök. Világunk hétköznapi, mégis legnagyobb hősei.

Ha majd tizenegyedikesként előadást kell tartanom a közösségi szolgálatomról, büszkén mesélem el, mennyire élveztem ezt az ötven órát. Hogy minden egyes perc értékes és tanulságos volt. Hogy mennyire különleges emberekkel találkozhatnak, ha ezt a szervezetet választják és mennyire megéri, mert testileg és lelkileg is gazdagabbak, erősebbek lehetnek.

Berecz Lil

Kiállítás: Színnel lélekkel

A Lámpás '92 Alapítvány művészeti tábora alkotóinak kiállítása nyílt március 28-án, a budapesti Art Brut Galériában. Az alapítvány művészeti programja már 17 éves múltra tekinthet vissza, támogatói között ott van az ÉTA Országos Szövetség. Nem ez az első kiállításuk: évről évre megmutatják a nyáron készült képeket, és évről évre nyomon követhetjük, mennyit fejlődtek. *Pető Hunor* képzőművész, a tábor vezetője is erről a változásról beszélt megnyitó beszédében.

Közös programok az életminőség javítására

A Gondoskodás Gyermekeinkért Alapítvány 2018 áprilisában arra pályázott a Nemzeti Együttműködési Alapnál (NEA), hogy közös programokat szervez a XV. kerületi Fejlesztő Gondozó Központba (FENO) járó fogyatékosok gyerekek szüleinek és a szintén XV. kerületi nyugdíjas klubok tagjainak.

A „Civil szervezetek szakmai programjának támogatása 2018” nevű pályázatunk célja mindkét csoport életminőségének javítására, az elmagányosodás érzésének csökkentésére, a perifériára kerülés kivédésére épült. A FENO-ba járó súlyos, halmozottan fogyatékos gyerekek szüleinek többsége is az idősök korosztályába tartozik, de élethelyzetükből adódóan az ő emberi kapcsolataik beszűkültebbek, nem is beszélve társadalmi, kulturális kapcsolataikról.

A programok összeállításánál nagy hangsúlyt fektettünk a bezártság, az egyedüllét, és az ennek következtében kialakult sivárság érzésének csökkentésére. Fontos volt, hogy a személyek érezzék a közösséghez kapcsolódás lehetőségét. A programok során fokozatosan elértük, hogy azok az emberek, akik az információ hiánya miatt nem tudtak kapcsolatot teremteni a fogyatékos személyekkel, a projekt végén azt nyilatkozták, hogy megváltozott a véleményük a fogyatékosokkal kapcsolatban. Így kimondhatjuk, hogy a pályázatban nagy hangsúlyt kapott a társadalom érzékenyítése, ennek sikeressége bizonyítható.

Az első néhány program a szülők és a nyugdíjas klubok tagjainak

ismerkedésével kezdődött. Augusztusban elmentünk a Paskál fürdőbe, és a Csokoládé Múzeumba, majd októberben a Csodák Palotájába. Ezeken a programokon lehetőség volt az ismerkedésre, és színes élményekkel lettünk gazdagabbak. Októberben még egy programon vettünk részt: Visegrádra kirándultunk, ahol a Királyi palota megtekintése után a Renaissance étteremben királyi lakomát szolgáltak fel nekünk. Novemberben a gyermekkorunk karácsonyaira való emlékezés közben egy meghitt kreatív teadélutánon mindenki kipróbálhatta ügyességét: karácsonyi díszeket készítettünk. Decemberben, a közös, családi karácsonyi ünnepségen fogyatékos gyermekeink is részt vettek. Hangulatos, lélekemelő volt a szeretetben gazdag közösség látványa.

Februárban a FENO-s szülők közül néhányan számítástechnikai továbbképzésen vehettek részt, hogy az informatika világában is el tudjanak igazodni. Még ebben a hónapban a Turay Ida színházban jártunk, egy vígjátékot néztünk meg. Márciusban megrendeztük a Nyitnikék című délutánt, ahol játékos vetélkedő, jókedv és nevetés volt a fő irányvonal. A projektzáró eseményt szintén márciusban tartottuk. Ekkor a nyugdíjas klubok

tagjai lepték meg a szülőket egy vídám és egy zenés, táncos jelenet előadásával.

Összességében elmondható, hogy pályázatunk sikeres volt, elérte célját. Az is sikernek könyvelhető el, hogy alapítványunk nemcsak az általa támogatott személyekre gondolt a pályázat megírásakor, hanem olyan személyeket is bevont a programokba, akik hasonló élethelyzetben lehetnek. Sikertült olyan, másokat elfogadó közösséget kialakítani, amelynek tagjai a jövőben segítik egymást. Az elmúlt hónapok alatt új barátságok, új kapcsolatok alakultak ki. Sikertült csökkenteni az elmagányosodás érzését, ez abból látszott, hogy a résztvevők mindig nagyon várták a következő program meghívóját. A projektzárón határozottan kifejezték igényüket arra, hogy a FENO-ba járó fogyatékos gyerekek szülei és a nyugdíjas klubok tagjai a jövőben is tartsák életben ezt a közösséget.

Schilling Magdolna

Aki megtalálta a helyét

**A Nem Adom Fel kávézó január 28-án tartotta harmadik születésnapját. Ünnepi műsorral lep-
te meg barátait, vendégeit, és a szomszédos óvo-
da meghívott lurkóit. Kalap Jakab és fia szóra-
koztatta bábos műsorával az ovisokat, és a kísé-
rőiket, no meg minket, „egyéb” vendégeket.**

Biztos voltam abban, hogy *Papp Szabolcsot* is itt találom, elvégre ő a kávézót üzemeltető Nem Adom Fel Alapítvány szóvivője. Nem csalódtam: ott volt. Együtt néztük mosolyogva a bohókás bábjeleneteket, és élveztük az óvodások örömeit. (Képeink az ünnepségen készültek.) A műsor után Szabolcsnak adminisztratív teendői voltak az alapítvánnyal és egyéb munkáival kapcsolatban, ezért várnom kellett rá. Vártam is jó sokat, de megérte.

Szabolcs nyílt, kedves és nem kell harapófogóval kihúzni belőle a szót. Az, hogy kerekesebben ül, (szerintem) orvosi hiba. Lázas beteg volt, mégis megkapta a Heine-Medin elleni védőoltást öt hónapos korában. A legyengült szervezetben fellobbant a kór. Mozgássérült lett, és így járta végig iskoláit. Mondhatnánk, hogy integráltan, hiszen a többségi iskolába járt, de akkoriban még nem volt szemléletformálás/érzékenyítés – sok bántás érte mozgássérültsége miatt. Szakmát is tanult már Magyarországon: kerékpárszerelő lett – de mint nevetve mondja –, nem dolgozott a szakmájában, ám a család kétkerekűit ő tartja rendben.

Romániában, Székelyföldön született 36 évvel ezelőtt. Maréfalván nőtt fel, és húszévesen onnan jött át szerencsét próbálni Magyarországra, mint a mesebeli legkisebb fiú: a négy Papp gyerek közül – három fiú, egy lány – ő a legfiatalabb. A Baja közeli Gara református parókiájának fogyatékos embereket foglalkoztató műhelyébe vezetett az útja. Egy évig volt ott önkéntes. Innen továbbállt Szegedre. Két helyen is dolgozott: egy civil szervezetnél és a nyílt munkaerőpiacon. Ezt a két helyet cserélte föl a Nem Adom Fel szóvivőségével. Kezdetben külsőként, majd teljes jogú dolgozóként. Szabolcs nemcsak szóvivője, hanem tapasztalati szakértője is az alapítványnak. Emiatt elég sokat utazik országszerte, hiszen ahová hívják az érzékenyítő csapatot, oda mennek. De szerencsére nem kell mindennap reggel nyolckor blokkolnia, ezért sokszor lehet Szegeden. Első nagy „bemutatkozása” akkor volt a Nem Adom Fel színeiben, amikor *Böjte Csaba*

gyerekei javára adott koncertet a Nemadomfel Együttes *Jobb velünk a világ* címmel (2008).

Nem költözött Budapestre: gyökeret vert Szegeden. Megtalálta a másik felét, bölcsődében dolgozó feleségét, és mint a mesében (már megint) azt a kertesi családi házat, ahol a mindennapokat élék három gyermekük nevelve: Emma 10, Nóri 7, Ákos 5 éves. (Az ő biciklijüket szereli Szabolcs, ha épp nyolcast kapott a kerék egy esés miatt...)

– Nekem gyerekkori álmom volt a család – mondja, és kicsit elmélázunk azon, hogy manapság, ha valahol három gyerek van, akkor beszélgetőpartnere automatikusan rákérdez: Második házasság? Szabolcs úgy véli:

–Több türelem kellene egymáshoz, akkor kevesebb lenne az egyszülős család. – Az ő legkedvesebb időtöltése a családdal való együttlét, játszás a gyerekeivel, kirándulás a természetben.

Ismerve a hazai helyzetet, és jó néhány elégedetlen civil szervezet és szülő véleményét, nem állom meg a kérdést: – Mindkét országot ismered, milyen itt és ott a fogyatékos emberek helyzete? – Szabolcs kicsit húzódzik a választól – megértem. Végül ezt mondja:

– Nem szívesen mondok véleményt, de olyan a különbség, mint Magyarország és a Nyugat között... viccesen fogalmazva: Magyarország aranybánya. Persze ez sem igaz, mert nem mindegy, hogy hol laksz. Óriási különbségek vannak országon belül is.

– *Sokfelé jársz az országban. Tapasztalati szakértőként min javítanál?*

– Fontosnak tartom mindkét fél részéről a türelmet és a munkalehetőséget. Hogy ne az legyen: adjunk nekik valami munkát... hanem azért alkalmazzák őket, mert erő van bennük, hogy hozzá tudnak tenni valamit a cég bevételéhez, jövőjéhez. Sokan félnek fogyatékos embert alkalmazni, pedig nem félni kell tőlük, hanem megtalálni azt a munkát, amit mindenki megelégedésére el tudnak végezni. Erre jó példa a kávézó, ahol, ha körül nézünk, sok a régi arc, kevés újat látok.

Ferenczy Ágnes

Jószolgálat-díj

A 2018-ban a Twickel-Zichy Mária Terézia Alapítvány által létrehozott Jószolgálat-díj a különböző szociális területeken példaértékű és áldozatos munkákat végző személyeket, szervezeteket és közösségeket jutalmazta. A *Hivatásszerűen végzett szociális munka, szervezeti kategóriában* a díjat 2018-ban a Nem Adom Fel Alapítvány, a FENO és az Oltalom Karitatív Egyesület kapta.

Hatvan év a gyógypedagógia szolgálatában

Krausz Éva gyógypedagógus több mint hatvan évtizedes munkássága végigkísérte a hazai gyógypedagógia 1945 utáni kibontakozását, átalakulását majd a rendszerváltozás utáni időket. A gyakorlatban szerezte meg azt a tudást, amit a későbbiekben a főiskolai hallgatóknak könyvekben adott át.

Győrben laktak, de húga gyerekparalízis miatt kerekesszékre kényszerült, és csak a fővárosban volt akkoriban iskola mozgássérülteknek. Miatta költözött a család Budapestre. Édesanyja nagyon bölcsen nevelte őket. Ha a húgának kedvezett, akkor elmondta a kis Évának, hogy ez azért van, mert ő tud szaladni, és sok mindent megtehet, amit a húga nem. Egy percig sem érezte azt, hogy rá kevesebb figyelem jut. Talán miatta akart orvos lenni, mégis gyógypedagógus lett.

Nem gyógypedagógusnak készült

1951-ben járunk, és a szocializmus urai úgy gondolták, semmi szükség arra, hogy a fiatalok maguk döntsék el, milyen pályára szeretnének lépni. Ők, az elvtársak, jobban tudják. Az orvosi egyetem helyett átirányították (ez volt a korabeli szóhasználat) a gyógypedagógiai főiskolára, ami akkor három évig tartott. Negyvenötén lépték át a Csalogány utcai kaput – itt volt a főiskola. Közülük talán kettő akart gyógypedagógus lenni. Őt szak közül lehetett választani: értelmi fogyatékosok, látás-, hallássérültek, mozgásterápia, logopédia. Éva az értelmi fogyatékos szakot választotta, mert úgy látta: ez sokféle ismeretet és állandó tanulást kíván az embertől. Ma is úgy gondolja: jól döntött. Tanévnnyitó helyett mindjárt tanítással kezdődött az év. Első órájukat *Bárczi Gusztáv* tartotta, a főiskola későbbi névadója. *Pető András*, a konduktív pedagógia atyja is tanított a főiskolán, Éva személyesen ismerte őt. Tanáraik megnyerték a hallgatókat a gyógypedagógiának, és megnyerték a gyerekeket is: rengeteget hospitáltak, mert a főiskolán oktató tanárok egyúttal az iskolában is tanítottak. Ötven évvel később derült ki, hogy alig-alig akadt pályaelhagyó. Az aranydiplomát negyvenhárman vették át. Éva azóta már a gyémántdiplomát is megkapta.

Pedig nem volt könnyű: sem állást kapni, sem tanítani. Elvégezve a főiskolát először az értelmi fogyatékos gyerekekkel, később a felnőttekkel, majd még később az időskorú értelmi fogyatékos emberekkel foglalkozott.

Állás csak vidéken volt

A végzés után, hiába élt Budapesten a családja, nem kapott itt állást. Igaz, szűkös volt a kínálat: egy állás volt csak a fővárosban. Néhány vidéki hely közül választhatott. Ő és két évfolyamtársa Kömlődre ment, ahol akkoriban nyílt meg az értelmi fogyatékos gyerekek hatvanfős intézménye. Azért választották ezt, mert szolgálati lakást kaptak, és ott volt vasútvonal. Azzal viszont nem számoltak, hogy itt a gyorsvonat nem áll meg.

Kömlőd jó iskola volt: az új intézményben mindenki

új volt. A szabályok akkor alakultak. Együtt éltek a gyerekekkel, a pedagógusok aprócska szobái a gyerekek hálósobái között voltak. Éva a mai napig elismerő szavakkal szól az intézmény igazgatójáról, *Hegyháti Alajosról*, akivel az után is tartott a barátság, hogy ő visszajött Budapestre. (A hálás utókor ma a volt igazgatóról nevezte el az intézményt.)

Kömlőd előtt volt még egy kis kitérő. Végzés után megkapta a tekerespusztai állami gondozottak intézményének vezetői tisztségét. Éva kézzel-lábbal tiltakozott ellene, és úgy gondolta, hogyha nem veszi föl a vezetői fizetést, akkor ő nem is az. Ez persze nem így volt. Két hónap után sikerült megszabadulnia a nem kívánt tisztségtől. A kinevezés előzménye az volt, hogy másodévesként úgy gondolta, kísérleti jelleggel megpróbálja az értelmi fogyatékos fiatalokat bevezetni/bevonni a mezőgazdasági munkába. A kísérlet remekül bevált, jutalma a vezetői poszt lett volna.

„Fölmegyek a miniszterhez”

Három év Kömlőd után szeretett volna visszajönni Budapestre, itt élt a családja, de ez nem ment könnyen. Kérvényt kérvény után írt az illetékesnek, majd ezt elunva elhatározta: „fölmegy” a minisztériumba. (Korabeli szóhasználat – 1961-ben film is készült ezzel a címmel.) Fölment, és szerencséjére olyan emberrel találkozott, aki végre fölvette őt az álláskereső listájára – addig ugyanis csak hitegették, hogy rajta van. Végre rákerült a listára, a pedagógusi állásajánlat mégis késett. Helyette orvosírnok állást kapott a Heim Pál gyermekkórházban. Nem éppen testhez álló feladat egy elkötelezett embernek, de élni kell. Végül a XIV. kerület peremén kapott tanári állást. A mostani végzősök el sem tudják képzelni mennyire más körülmények között tanítottak akkor, mint napjainkban. Hús-huszonkét gyerek egy osztályban vegyesen, a szemléltető eszközök hiányoztak, azokat a pedagógusok készítették.

Később tanított a gyógypedagógiai főiskolán, közben tanulmányokat írt jó néhány kötetbe, vagy könyvek társszerkesztője volt. Nemzedékek tanultak pl. *Az értelmi fogyatékosok neveléstana* c. könyvéből, amit *Lovász Tiborral* közösen írt (1966), vagy a *Gyógypedagógiai alapismeretekből*, amiben ő írta *Az értelmi fogyatékosok társadalmi rehabilitációja* c. fejezetet. (1976). Az *Illyés Sándor* szerkesztette *Gyógypedagógiai alapismeretek* c. tankönyvben (197) az értelmi fogyatékosok társadalmi rehabilitációjával foglalkozó fejezetet ő jegyzi. De írt a szülőknek is *Hatos Gyulával* közösen *Gólya, gólya, gilice...* címmel (1982). Mindegyik kötet több kiadásban jelent meg.

Megelőzte korát

A XIV. kerületi nevelési tanácsadóban dolgozott évekig, ahol a nyáron elhunyt *dr. Weiss Mária* pszichiáter is. Ugyancsak együtt dolgoztak az 1995-ben Újpesten, az értelmi fogyatékos embereknek nyitott Israel Sela otthonban is, amelynek Krausz Éva lett a szakmai vezetője, vitte őket kirándulni, még külföldre is és mindenho-

Statisztikai adatgyűjtés a fogyatékos emberek életminőségéről

Az Európai Parlament április 16-án jóváhagyta azt a jogszabályt, amely előíranyozza a személyekre és háztartásokra vonatkozó európai statisztikák közös keretének létrehozását. Kósa Ádám fideszes EP-képviselő módosító indítványainak köszönhetően, a statisztikai adatgyűjtés a jövőben a fogyatékossgal élő emberek életminőségére is kiterjed majd.

Európában 80 millió ember él valamilyen fogyatékossgal és problémáik sokszor azért nem látszódnak világosan a politikai döntéshozók számára, mert túlságosan kevés statisztikai adat áll rendelkezésre – mutatott rá Kósa. A jövőben az egyéni szinten, mintavétel alapján felvett statisztikai adatok kitérnek majd a személyek egészségi állapotán belül arra is, hogy ha valaki fogyatékossgal él. Tehát rákérdeznek majd arra, hogy a fogyatékossga miként jelenik meg az egyén jövedelmi helyzetében, életkörülményeiben, munkája és tanulmányai során, vagy akár a legújabb technológiák használatán terén.

A statisztikai adatgyűjtés az életminőségre vonatkozó kérdések körében arra is kitér majd, hogy a fogyatékossgal élő személy befogadása megvalósul-e gazdasági, szociális vagy kulturális szinten és ez miként befolyásolja az egyén jólétét.

Kósa Ádám üdvözölte, hogy a többéves közös munka eredményeként elfogadott szöveg alapján az élet minden területén egyértelműbb lesz, hogy milyen helyzetben vannak a fogyatékossgal élők más személyekhez képest az egyes uniós tagállamokban. Ennek eredményeképpen a politikai döntéshozók a fogyatékossgal élők személyes szükségleteihez jobban igazodó, hatékonyabb megoldásokat találhatnak. (Kósa Ádám sajtóközleménye).

Szülő gyereke mellett a kórházban

Székely László alapvető jogok biztosának javaslatai meghallgatásra találtak a beteg gyermekük mellett a kórházban éjjel-nappal ott tartózkodó szülőkkel kapcsolatban. A hivatal honlapján az erről szóló közleményben ez olvasható: „A minisztérium egészségügyért felelős államtitkára (Horváth Ildikó) válaszában egyetértett a jelentés megállapításaival. Jelezte a biztosnak, hogy az Egészségügyi Szakmai Kollégium Csecsemő- és Gyermekgyógyászati Tagozatát kérte fel a felnőtt kísérő benntartózkodását szabályozó jelenlegi joganyag felülvizsgálatára, a méltó elhelyezést szavatoló minimum-standardok kapcsán pedig javaslattevésre. Az államtitkár ezzel összhangban ígéretet tett a finanszírozási háttér áttekintésére és a benntartózkodásra jogosult személyi kör pontosítására is. A szaktarca az új, teljes körű szabályozási javaslatot a kísérő személyek ellátásának finanszírozására vonatkozó joganyag áttekintése után, a tagozat javaslata alapján és a minisztériumon belüli egyeztetést követően terjeszti majd elő – tájékoztatta az államtitkár az alapvető jogok biztosát.”

(forrás: <http://www.ajbh.hu/>)

Eredményes volt a speciális olimpia

Az Egyesült Arab Emírségekben először rendeztek speciális olimpiát, Abu-Dzabiban és Dubajban. 190 országból 7500 sportoló, 2500 edző, 20 000 önkéntes, 3500 VIP-vendég érkezett. A magyarokat 62 versenyző képviselte 14 sportágban. Örömkre sokszor hangzott el magyar himnusz, mert 32 aranyat nyertek, továbbá 26 ezüstöt és 10 bronzot. Néhány eredmény a sok közül: aranyérmét nyert az integrált labdarúgócsapat, a kosárlabda-válogatott, Huzlinger István (gyaloglás), Fecske József (erőemelés), Szilágyi Zsanett (úszás), Latinovics Livia és Juhász Szabasián (tornászok).

Az értelmi fogyatékossgal élő és tanulásban akadályozott sportolók versenyét Eunice Kennedy Shriver alapította 1968-ban, Chicagóban. Hazánk 1989-ben csatlakozott a versenyekhez. A következő nyári olimpia Berlinben lesz, négy év múlva.

- ▶ vá, ahová a többségi társadalom tagjai járnak, pedig akkor még hírért sem hallottuk itthon az érzékenyítés, az inklúzió szavaknak. Több dologban is megelőzte korát.

Amikor én megismertem, az iskolából kikerült felnőtt értelmi fogyatékosok fiatalokkal foglalkozott. Azt hiszem, ő volt az első, aki klubot hozott létre nekik, és saját szabadidejét rááldozva próbálta szinten tartani őket, hogy a gyógypedagógusok és maguk a diákok közös erőfeszítése által elért eredmények ne tűnjenek el. Kezdetben senki nem akarta fölismerni ennek fontosságát. Könyörögni kellett a helyért, ide-oda költöztek, saját pénzéből vette az üdítőt meg a pogácsát, mert miféle klub az, ahol még ez sincs? A klubra nagy szükségük volt főleg azoknak, akik munkahelyet sem találtak. Az otthon négy fala között, a magányban a leépülés ugyanis gyorsabb.

Krausz Éva tudása a teljes értelmi fogyatékos spektrumot lefedi, és lefedi a hazai gyógypedagógia utolsó hatvan évét is. Kevesen tudnak annyit erről, mint ő. Kár, hogy nem írta meg.

Kitüntetés 2006-ban

A Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült: Krausz Éva gyógypedagógus, az Újpesti Szeretetotthon Speciális részlegének szakmai vezetője az értelmi fogyatékos emberek életminőségének javítása érdekében több mint öt évtizeden át végzett kiemelkedő szakmai munkája, példaértékű elhivatottsággal kifejtett tevékenysége elismeréséül.

Ferenczy Ágnes

Menedzserek vagyunk valamennyien

Az Erste Banknál dolgozott. Neve jól cseng a civil szervezetek fenntartóinak körében. Legalábbis azoknál, akik mernek vállalkozni és tudnak élni a fölismert lehetőséggel. Dr. Czafrangó János a bank good.bee nevű programjának vezetője volt.

Az újságíró mielőtt „becserkészzi” riportalanyát, előtte tájékozódik róla. Ma már könnyű, itt a net, ahol szinte minden megvan, még az is, ami a valóságban meg sem történt. Czafrangó János számos, azóta sikeres társadalmi vállalkozás elindításánál bábáskodott. Most ugyan nyugdíjba ment 2018-ban, de munkakedve, tudásszomja töretlen. Dolgozik, tanul, előadásokat tart, egyetemi szakdolgozatokat bírál, és szemmel láthatólag jól érzi magát: éveket fiatalodott a neten látható képekkel összehasonlítva. „Jót tett neki a nyugdíj”, állapítom meg magamban, miközben letelepedünk az Adna nevű szeszesisitalmentes, barátságos kávézó egyik asztalához, hogy mindjárt a dolgok közepébe vágjunk.

– Amikor elvállaltam a good.bee program vezetését, akkor ez visszalépés volt pénzben, karrierben. Elvesztettem a fizetésem egyharmadát, a céges autót. Ezt megbeszéltem otthon is. Kilenc éve vagyok benne ebben a világban, és boldog vagyok, hogy olyan munkát csinálhatok, amiért érdemes reggel fölkelni. Az emberek 90 százaléka utálja a munkáját, és ez nem jó. A karrier nemcsak arról szól, hogy az ember egyre följebb megy a létrán és mindig több pénzt keres. Végignéztam

a saját karrieremet, voltak benne lefelé ugrálások. Mindig akkor éreztem jól magam, amikor lejjebb mentem a létrán, mert akkor találtam valami olyat, amiért valóban érdemes reggel fölkelni. A dolgok átvértékelődtek, fontos lett, hogy olyan dolgot csináljak, aminek hatása van. A good.bee programmal kinyílt a világ, és jó, hogy most már magától is működik.

Munkakörének átadása a banknál jó féléves procedúra volt. Amikor híre ment, hogy visszavonul, mindenki azt kérdezte: „Mit fogsz csinálni a rengeteg szabadidőddel?” – majd tippeket adtak, hogy hová, merre utazzon. Akkor arra gondolt, nem várja meg, míg a bank elbúcsúztatja, ő maga rendezi meg a búcsúünnepséget, és mindenki tudtára adja, mivel is tölti majd a következő éveket. PowerPointot készített, ami 15 slide-ból állt. A slide-okban bemutatta, mivel töltötte eddig az idejét. A végén megkérdezte a jelenlévőktől: Mi gondolnak, mennyi szabadideje marad, ha kiesik a munkával töltött idő? Mivel e cikk olvasói nem láthatják a PowerPointot, ezért elárulom, nem is olyan sok: a heti 186 órából 40-50 óra, ez is megoszlik a család, a ba-

rátok és a tanulás között, plusz arra, hogy bennmaradjon ebben a szektorban, a társadalmi vállalkozások mentorálásának világában.

– Ez túl jól sikerült – mosolyodik el. – Egy éve vagyok nyugdíjas, és a mentorálás viszi el a legtöbb időt. A legkevesebb a családra meg magamra jut, mert a rájuk szánt időt elvitte a tanulás.

– Mit tanul?

– Ez alatt az egy év alatt megszereztem a negyedik diplomámat. Közgazdász az alapképzettségem, és olyan helyre jártam, ahol mellettünk volt a jogi kar. Irigyeztük a jogászokat, hogy ők automatikusan doktorok lesznek. Ezért a diploma után négyen azonnal rátettünk két évet a közgázon, így lettem közgazdasági doktor. Ez után sokáig csak szakmai képzésekre mentem: vezetőképző, pénzügyi képző meg mindenféle más képzés. Ezek jók voltak, mert az ember nemcsak a szakmájában tudja hasznosítani az ott tanultakat, pl. a konfliktuskezelő tréninget, hanem akár a magánéletben is. Aztán tíz évvel ezelőtt fiatalok közé kerültem a bankban, és láttam, hogy mindenki tanul. Akkor már 55 éves voltam, ezért már nem nagyon küldtek tanfolyamokra. De mivel engem mindig érdekelt a HR-es munkája (valaha személyzetisnek hívták – *a szerk.*) ezért beiratkoztam egy két éves képzésre a saját költségemen. Nem akartam HR-es lenni, az irodai munka, de az emberekkel való foglalkozás érdekelt. Kérdezték is a kollégák, barátok: „Ezt neked előírták? Több lesz a fizetésed?” A válasz mindegyikre az volt: „Nem”. A kérdezők reakciója pedig ez: „Hülye vagy?” A válaszom pedig: „Engem érdekel ez a dolog, és van bennem önbecsülés.” Örülök, hogy elvégeztem a képzést. Az ott tanultakat hasznosítani tudtam a civil szervezeteknél, ti. akkor már foglalkoztam társadalmi vállalkozásokkal. Ott is emberi erőforrásokkal kell dolgozni. Aztán egy újabb képzésre iratkoztam be, mert addig még nem

foglalkoztam befektetésekkel. 2019 február 25-én vettem át az európai pénzügyi szaktanácsadói diplomát (A köznyelv befektetési tanácsadónak hívja – *a szerk.*)

Aki most ezek után azt hiszi, hogy Czafrangó János elégedetten hátradőlt, és tényleg utazni kezdett, az téved. Két nap pihenést hagyott magának: február 27-én már megint az „iskolapadban ült”: kezdődött a coach-képzés. Tudják, a coachok azok az emberek, akik megmondják, hogyan is kellene élnünk. Erről a képzésről ezt mondja:

– Az egész eddigi tanulásomra ez teszi föl a koronát, mert a coaching a beszélgetésről szól, a kérdezésről, a miértokről, a célokról és a hozzá vezető útról. Az elmúlt nyolc évben rengeteget beszélgettem, hiszen a mentori munka jó részét ez teszi ki. Ehhez szereztem most utólag munitást. Mert a coaching lényege, hogy nem tanácsot ad, hanem hozzásegíti a másikat ahhoz, hogy rendezze a gondolatait. Most olyan fiatalokkal dolgozom az egyetemen, akik kikerülve onnan, társadalmi vállalkozásokat csinálnak, noha nem keresnek vele sok pénzt, sokszor inkább ők tesznek bele, de csinálják – és ez reményt ad a jövőre.

Beszélgetésünk ide-oda kacskaringózik, én is tanácsot kérek tőle egy reményteljes egyesületi vállalkozáshoz, ami sajnos nem társadalmi vállalkozás. Mert a társadalmi vállalkozásnak profitot is kell termelnie. Ez nem termel pénzt, de társadalmi haszna nagy lenne, ha elterjedne. Kapok is néhány jó tanácsot, és erről azonnal két kérdés jut eszembe:

– *Ad-e befektetési tanácsot a civil szervezeteknek? Vannak-e kedvenc társadalmi vállalkozásai, amelyeket mentorált?*

– Én lennék a legboldogabb, ha ilyen kérdéseket kapnék, mert egy alapítvány úgy működik, mint egy háztartás. Az alapítványok túlvállalják magukat, ezért mindenkinek azt tanácsolom, hogy csak a kapacitása 80 százalékáig vállalkozzon, hogy

legyen pénze tartalékra, a váratlan kiadásokra. Táblázatot kell csinálni, amin feltüntetik a tevékenységeket, melléje a bevételeket, a metszéspontba meg beírni mivel mit finanszíroznak. Kell egy stresszteszt is, ami arról szól, hogy mi van akkor, ha a várt pénz nem jön be. Mindenkinek így kellene gondolkodnia.

Kedvenc vállalkozások? Vannak, hogyne lennének, de nehéz a választás. Az egyik az AdniJóga, a másik a KIKAPCS. (Bárki utánuk nézhet a neten – magam is ezt tettem – és elolvashatja, mit is csinálnak, rájöhet a társadalmi vállalkozás lényegére – *a szerk.*) Aztán van egy épp formálódó, anya-lánya által elindított: ők alkalmi munkát szerveznek a diákoknak, pl. fűnyírást, kutyasétáltatást, konyhai segítséget. Fölis-merték azt, hogy a diákok nem szeretnek, és sokszor nem is tudnak kötött munkaidőben dolgozni, a lakosság meg nem talál embert az alkalmi munkákra. Már találtak is egy céget, amelyik kilencmillióval támogatja a vállalkozásukat. A Facebook is kisközösségi térként indult, és lám, milyen nagy vállalkozás lett belőle.

Egész beszélgetésünk alatt ott motoszkál bennem, hogy mit szolt a családja, főként a felesége, az életpálya kacskaringóihoz, a rengeteg elfoglaltsághoz, a sok-sok tanúlással

eltöltött időhöz. Veszek hát egy mély lélegzetet, és a családról kérdezem. Két gyermeke és két unokája van, és a magyarok többségével ellentétben nem elvált.

– Az előbb mondtam, hogy járok coach képzésre, azon mulatok, hogy ott minden tanárunk elvált. A házasság nagy kaland. A feleségemmel kilenc éve járunk egy kuba tanárnőhöz táncolni. Nagy kuba zene- és táncrajongók vagyunk. A csoporttársaink a viselkedésünk alapján azt hitték rólunk, hogy most ismerkedtünk meg... A görög táncsal kezdtek. Az valami főlemelő, amikor 300-400 ember egyszerre táncol. A kóló közösségi tánc, egymást tanítják tánc közben az emberek.

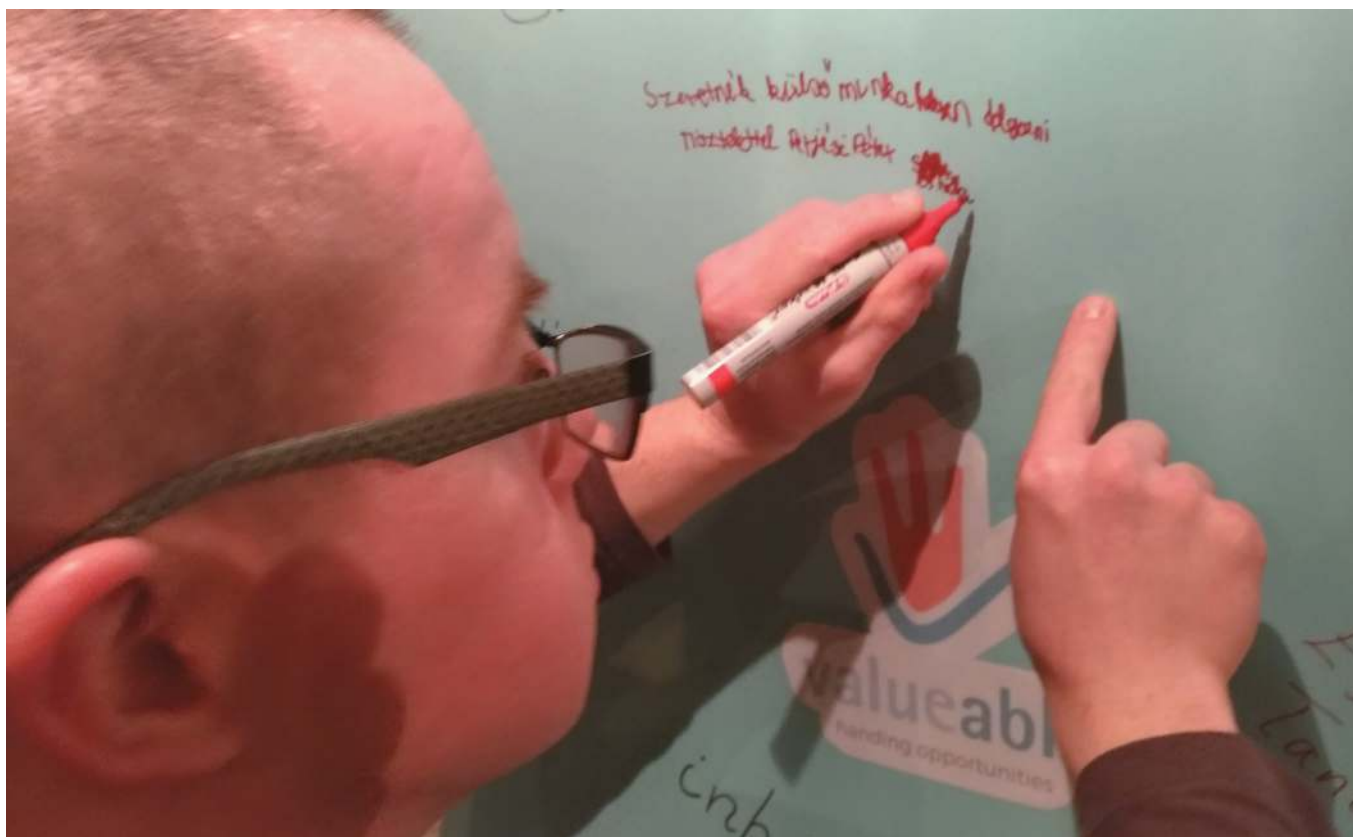
Közben, mint a mesében, vagy a filmekben, mintegy „megrendelésre” meghalljuk a zenét, ami eddig is szolt, csak nem figyeltünk rá, mert nem dübörgött, ahogy a legtöbb kávézóban. „Kubai zene”, mondja Czafrangó János, és biztos vagyok abban, hogy az ő kedvéért tették fel, hiszen ez a kávézó is az egyik szívbéli gyermeke. Ismeri az itt dolgozókat. Amikor megérkeztem, ő már itt volt, és a pultos lánnyal beszélgetett. Szerintem a fél város az ismerőse, és örülök, hogy most már én is köztük vagyok.

Ferenczy Ágnes

Dr. Czafrangó János közgazdász „Life(time) is a Project” című előadásában azt világította meg, hogy az életpálya menedzselése és a pszichoszociális fejlődés szempontjából mennyire fontos, hogy az ember karrierje során önkéntes tevékenységet végezzen. Elmondta, hogy az életszakaszokon végigmenve különböző szerepeket játszunk, de bármelyik életszakaszban is vagyunk, mindig fontos, hogy legyen egy motivációnk, amivel megteremthetjük a boldogságunkat. Több szempont is szerepet játszhat ennek megvalósításában; a matematikus, pszichológus Mérő Lászlót idézve ezek a pozitív érzelmek, az elmélyült cselekvés (flow), a tartalmas, önmagunkon túlmutató élet, és mindez az önkéntességben is megtalálható. Saját idővonalát ábrázoló grafikonján szemléltetve bemutatta, hogy míg a klasszikus karriervonal az idősebb kor beköszöntével már nem feltétlenül ível felfelé, a társadalmi jóllét, társadalmi hasznosság „well-being” vonala emelkedhet azzal, ha minél több önkéntes munkát végzünk. Előadását azzal az üzenettel zárta, hogy az élet egy projekt, amelyben mind a karrierünknek, mind a jóllétünknek mi vagyunk a menedzserei.

(A HR portál ismertetése Czafrangó János előadásáról. Bános Eszter írása a portálon: *Az önkéntesség hozzásegít a személyes jólléthez is.* <https://www.hrportal.hu/>)

Valueable díjátadó a Down világnapon

Kedves, néha megható pillanatot adó díjátadóra volt hivatalos az ÉTA Országos Szövetség. A budapesti Down Alapítvány a Down világnapon, március 21-én adta át a Valueable kitüntetéseket a Király utcai BB'z Bar & Grill étteremben.

Szabó Alexandra a Down Alapítvány projektvezetője sorolta a lépéseket, amelyek oda vezettek, hogy megnyerték a projektben részt vevő vendéglátósokat, hogy fogyatékos, Down-szindrómás embereket alkalmazzanak. A Valueable díjat azért alapították, hogy láthatók legyenek azok a vendéglátóhelyek, ahol fogyatékos embereket foglalkoztatnak.

Hosszú tanulási folyamat az, míg egymásra talál munkáltató és munkavállaló, és a munkába állás után is folyamatos a kapcsolattartás a támogató szervezet, a Down Alapítvány mentorával.

A Valueable projekt keretében legalább 100 vendéglátóhely a partnere a hálózatnak, s mivel ez nemzetközi projekt (az Erasmus+ keretén belül) külföldi gyakorlatokra is volt/van lehetőség. És hogy miért a vendéglátóhelyekre fókuszáltak? Azért, mert itt olyan ismerős helyzetekkel találkozhatnak pártfogoltjaik, amelyek a saját életükben is előfordulnak: pl. zöldségtisztítás, ágyneműhúzás, takarítás stb. És ami szintén nem elhanyagolható: itt ők láthatóvá válnak.

A kitüntetésnek három fokozata van: bronz, ezüst, arany. Bronz fokozatot most senki nem kapott, ezüstöt a Caviar and Bull, aranyat pedig a díjátadó színhelye, a BB'z Bar & Grill étterem nyerte el. Tulajdonosa, üzemeltetője ugyanis nemcsak alkalmaz Down-szindrómás személyt, hanem ajánlotta másnak is, aki szintén belépett a hálózatba. A BB'z-é tehát az arany fokozat.

A Down-szindrómás Szabó Alexandra (aki csak névrokona a projektvezetőnek) boldog, hogy itt dolgozhat, pólján ott áll angolul: Menő kedvesnek lenni. Tavaly nyár óta dolgozik a BB'z-ben, és az ünnepség utáni fogadáson nekünk is bebizonyította, hogy kedves, udvarias, és pontosan tudja, hogyan kell kiszolgálni a vendéget.

Gruis Katalin, az egyesület vezetője ezt mondja a programról: minden munkáltatónak ajánlja a diverzitás menedzsmentet, mert sok előnye van a fogyatékos emberek alkalmazásának. Egyet kiemelt a sok közül, és ez fontos ilyen helyen: a fogyatékos emberek, köztük a Down-szindrómások, szabálykövetők. Az ünnepség végén arra kérte a résztvevőket, hogy a falra tett nagy csomagolópapírra írják fel vágyaikat, álmaikat, azt, hogy mit szeretnének. Képünk egy ilyen felírást örökített meg: üzenetet a többségi társadalomnak.

– ferenczy –

ÉTA-HÍREK

A lap egyes írásainak tartalma nem minden esetben egyezik a szerkesztőség véleményével.

Értelmi Sérülteket Szolgáló Társadalmi Szervezetek és Alapítványok Országos Szövetsége (ÉTA) kiadványa

1158 Molnár Viktor u. 94–96. ● Telefon/fax: (06 1) 414 0501 ● e-mail: iroda@eta-szov.hu ● honlap: www.eta-szov.hu ●

www.facebook.com/ETASzovetseg/

Szerkesztő: Ferenczy Ágnes ● Telefon: (06 30) 206 4617 ● e-mail: firinc@gmail.com

Nyomda: Z Print Nyomdaipari Bt. ISSN 1788-2877